

İŞ CİNAYETLERİ MEVCUT SİSTEMLE ENGELLENEMEZ!

"Şirvan'daki Bakır Madeninde yaşanan facia üzerine Oda Başkanı Ali Ekber Çakar, 22 Kasım 2016 tarihinde bir basın açıklaması yaptı."

Kamuoyunun bildiği üzere iş cinayetlerine yol açan "iş kazaları" ve toplu iş cinayetleri artmaktadır. Kamuoyunun dikkatleri Şirvan'daki bakır madeninde yaşanan facia üzerine toplanmışken konunun bütününe dikkat çekmek istiyoruz.

Son birkaç günde meydana gelen iş kazası haberlerinden bazı başlıklar şöyledir:

- Şirvan'da Bakır Madeninde Göçük, 6 işçi öldü, 10 işçi toprak altında.
- Aydın Efeler'de çalıştığı inşaatın çatısından düşen alüminyum doğrama işçisi Hidayet K. yaşamını yitirdi.
- Bursa Yıldırım'da İnşaatda demir bağlarken tellere temas edip akıma kapılan 36 yaşındaki işçi Siyami Güner yaşamını yitirdi.
- İzmir Karabağlar'da forklift devrildi, sol kolu kopan işçi Bekir Gökde-re yaşamını yitirdi.
- Niğde'de kafasına vinç emniyet demiri düşen 32 yaşındaki elektrik işçisi Özkan Ölmez yaşamını yitirdi.
- Sivas'ta dış cephe asansörü halatı koptu; Ömer Coşkun ve Abuzer Dalkıran yaşamını yitirdi.

Konu öylesine vahimdir ki, iş kazalarında her yıl, her ay ve her gün bir öncekini aratmakta, iş cinayetlerinde hayatlarını kaybedenlerin sayısı artmaktadır. 2016 yılı henüz bitmemiştir ancak yıl içerisinde iş cinayetlerinde hayatını kaybedenlerin sayısı geçen

ylki 1.730'a daha şimdiden ulaşmış durumdadır.

Bu arada belirtmek isteriz, işyerlerindeki kazaların nedenleri, dikkatsizlik vb. işçilerden veya mühendislerden kaynaklanmamaktadır. Kazaların nedenleri alınmayan önlemler, üretimin ve çalışma yaşamının emekçiler aleyhine olan düzenlenme tarzından kaynaklanmaktadır. Biz bu nedenle "iş kazası" görünümüne dayalı ölümlere iş cinayeti diyoruz.

Hatırlanacağı gibi, iş kazalarında kitle- sel ölümlerin yaşanması üzerine, 2012 yılında 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu çıkartıldı ve yasa sonrasında iş kazalarının biteceği mesajları verildi. Ancak kazalar, ölümler, sakat kalmalar azalmadı, sürekli olarak arttı. Çünkü kurulan sistem yanlışti. Şöyle ki:

- Getirilen sistemde, bu alana ilişkin tüm yetkiler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) İş Sağlığı Güvenliği Genel Müdürlüğü elinde toplandı. Tüm düzenlemeler ilgili Genel Müdürlük tarafından yapılmakta, alana ilişkin hizmetin devredildiği Ortak Sağlık Güvenlik Birimleri (OSGB), Eğitim Kurumları, iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerine ilişkin tüm kararlar, eğitimler, denetlemeler, cezalandırmalar bu genel müdürlük tarafından yerine getirilmektedir. Sendikaların, meslek örgütlerinin, demokratik kitle örgütlerinin görüşleri ise hiçbir şekilde dikkate alınmamaktadır. Konunun tek karar alıcısı, uygulayıcısı, denetleyicisi ÇSGB İş Sağlığı Güvenliği Genel Müdürlüğü olduğu sürece, yanlış kararlar alınmaya devam edecek, iş kazaları, ölümler ve diğer yaşamsal sorunlar sürecektir.

Bu durumu değiştirmek için, sendikaların, meslek örgütlerinin, üniversitelerin, işveren örgütlerinin de içerisinde

yer aldığı idari ve mali yönden bağımsız bir enstitü kurulmalı, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin tüm kararlar bu kurum tarafından alınmalı, uygulama bu kurum tarafından denetlenmelidir.

- İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri yaygın olarak OSGB denilen ticari kuruluşlar tarafından yerine getirilmektedir. Ancak, işverenler verilen hizmetin yeterliliği ile ilgilenmemekte, kendi yükümlülüklerinden kaçınmaktadır. OSGB'ler ticari ilişki içerisinde bulunduğu işyerlerinde iş güvenliği önlemlerinin alınmasında yeterince yaptırımcı olamamaktadır.

Bu nedenle, hizmetin ticari kuruluşlar tarafından verilmesi anlayışından vazgeçilmeli, bu hizmet yukarıda önerdiğimiz enstitünün yerel ayaklarınınca yerine getirilmeli, işyerlerinde de işçilerin ve enstitünün yerel temsilcilerinin söz sahibi olduğu bir yapı oluşturulmalıdır.

- Elbette ki, sağlıklı, güvenli işyeri yaratılması yükümlülüğü işverenlere ait bir yükümlülüktür ve bu yükümlülük yerine getirilirken hiçbir şekilde maliyet hesabı yapılamaz, insan canının değeri hiçbir maddi varlıkla karşılaştırılmaz. Bunun yanında, işverenlerce OSGB'lere, sadece rehberlik hizmeti için kaynak aktarılmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu'na göre işyerleri; Az Tehlikeli, Tehlikeli ve Çok Tehlikeli olarak üç grupta toplanmıştır. 2015 yılı rakamlarına göre;

Az tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde 4 milyon 745 bin,

Tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde 4 milyon 420 bin,

Çok tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde ise 3 milyon 319 bin işçi istihdam edilmektedir.

2017 yılı itibarıyla, bu rakama 3 milyon civarında kamu çalışanı eklenecektir.

Dolayısıyla OSGB'lerin hizmet verdiği çalışan sayısı 16 milyon civarında olacaktır. Bugünkü koşullarda OSGB'ler aylık olarak kişi başına 50 TL civarında bir ücretle bu hizmeti yerine getirmektedirler. Dolayısıyla, bu hizmetin yerine getirilmesi için işverenler ödedikleri SGK primlerinin dışında aylık olarak OSGB'lere yaklaşık 800 milyon TL bedel ödemektedirler. Bunun dışında sağlık muayenesi tetkikleri, periyodik kontroller, ortam ölçümleri, özel eğitimler vb. nedenlerle de ödemede bulunmaktadırlar. Yani aylık ortalama 1 milyar TL'nin üzerinde harcama yapmaktadırlar. Ama kazalar ve ölümler artmaktadır. ÇSGB tek söz söyleyici, uygulayıcı, denetleyici olduğu sürece de azalmayacaktır. İşveren tarafından yapılan bu harcama (Birçok Avrupa ülkesinde "sigorta fonu" adı altında kullanılmakta, sözü edilen enstitü karar alma, denetleme ve tazmin rolünü yerine getirmektedir.), önerdiğimiz enstitü finansmanı ve denetim uygulamaları için kullanıldığında işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında önemli bir adım atılmış olacaktır.

Dolayısıyla kaynaklar, zaten sorun ve yanlışlarla dolu olan sistemi iyileştiren değil, daha da kötüleştiren bir yapıya dönüştüren ticari kuruluşlara değil, içerisinde ÇSGB'nin MEB'in, Sağlık Bakanlığı'nın, sendikaların, TMMOB'nin TTB'nin, üniversitelerin ve diğer ilgili kuruluşların yer aldığı enstitü tarafından kullanıldığında verimli bir çözüme ulaşılacaktır. Aksi takdirde, "iş kazaları" ve ölümler, bugüne kadar olduğu gibi her gün, her ay, her yıl artış göstermeye devam edecektir. ■

Ali Ekber Çakar
TMMOB
Makina Mühendisleri Odası Başkanı